

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE

ANALITIČKI BILTEN

GODINA XXIV.

BROJ **3**

ZAGREB

2022.

Nakladnik:

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE
Savska cesta 64, Zagreb

Telefon - centrala: (01) 612 60 00

Telefon uredništvo: (01) 612 60 90

Telefax: (01) 612 6038

Elektronička pošta: analiticki.bilten@hzz.hr

Internetske stranice: <http://www.hzz.hr/>

Za nakladnika:

Ante Lončar
ravnatelj Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Urednik:

Darko Oračić

Izlazi četiri puta godišnje

ISSN 1849-3386

SADRŽAJ

- 1 Kretanje zaposlenosti i njezina struktura
te razina plaća po županijama 4**

- 2 Stopa nezaposlenosti i količina
proizvodnoga fizičkog kapitala
po županijama 21**

- 3 Vanjska migracija hrvatskih državljana
po županijama i njezine
odrednice 24**

1 Kretanje zaposlenosti i njezina struktura te razina plaća po županijama

1.1 Registrirana zaposlenost

Kao pokazatelj registrirane zaposlenosti može poslužiti broj zaposlenih osiguranika mirovinskog osiguranja. U tablici je prikazan broj zaposlenih osiguranika mirovinskog osiguranja u mjesecu kolovozu od 2019. do 2022. godine po županijama. Osmi mjesec pogodan je za promatranje zaposlenosti zato što je tada broj zaposlenih obično blizu sezonskog vrhunca.

Županija	Broj zaposlenih osiguranika u kolovozu			
	2019.	2020.	2021.	2022.
Zagrebačka	81.996	82.832	85.741	88.422
Krapinsko-zagorska	37.647	37.765	38.902	39.317
Sisačko-moslavačka	40.271	40.350	42.103	41.906
Karlovačka	35.583	35.524	36.496	36.930
Varaždinska	65.290	65.265	66.440	67.999
Koprivničko-križevačka	34.149	34.147	34.637	35.388
Bjelovarsko-bilogorska	31.503	30.919	31.906	31.510
Primorsko-goranska	121.374	116.473	119.422	123.229
Ličko-senjska	17.434	15.702	16.833	17.648
Virovitičko-podravska	21.186	20.822	21.463	21.598
Požeško-slavonska	19.296	18.940	19.744	19.682
Brodsko-posavska	39.206	38.555	40.421	40.553
Zadarska	61.091	58.516	61.277	64.360
Osječko-baranjska	88.671	87.992	90.235	90.276
Šibensko-kninska	36.136	33.735	35.533	36.507
Vukovarsko-srijemska	42.519	41.966	43.741	43.498
Splitsko-dalmatinska	168.224	156.696	164.133	171.354
Istarska	101.132	93.460	98.344	104.405
Dubrovačko-neretvanska	52.917	46.591	49.084	51.975
Međimurska	40.839	40.726	42.022	42.552
Grad Zagreb	454.262	452.202	461.648	469.417

Tablica 1.1.1

Registrirana zaposlenost u kolovozu po županijama

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, izračuni autora. Napomena: Broj zaposlenih osiguranika ne uključuje osiguranike na produženom mirovinskom osiguranju.

Podaci navedeni u prethodnoj tablici polazna su točka za izračun postotnih promjena koje sadrži sljedeća tablica. Prikazane su postotne promjene u svakoj od promatranih godina te postotna promjena u 2022. godini s obzirom na 2019. godinu.

U većini je županija došlo do pada broja zaposlenih u 2020. godini zbog gospodarskog poremećaja kojeg je izazvala pandemija odnosno epidemiološke mjere. Smanjenje zaposlenosti u 2020. godini bilo je najizrazitije u županijama na obali Jadranskog mora zbog pada turističke

potražnje. Tako se u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, na primjer, broj zaposlenih smanjio čak 12 posto.

Županija	Promjena broja zaposlenih u kolovozu (%)			
	'19. - '20.	'20. - '21.	'21. - '22.	'19. - '22.
Zagrebačka	1,0	3,5	3,1	7,8
Krapinsko-zagorska	0,3	3,0	1,1	4,4
Sisačko-moslavačka	0,2	4,3	-0,5	4,1
Karlovačka	-0,2	2,7	1,2	3,8
Varaždinska	0,0	1,8	2,3	4,1
Koprivničko-križevačka	0,0	1,4	2,2	3,6
Bjelovarsko-bilogorska	-1,9	3,2	-1,2	0,0
Primorsko-goranska	-4,0	2,5	3,2	1,5
Ličko-senjska	-9,9	7,2	4,8	1,2
Virovitičko-podravska	-1,7	3,1	0,6	1,9
Požeško-slavonska	-1,8	4,2	-0,3	2,0
Brodsko-posavska	-1,7	4,8	0,3	3,4
Zadarska	-4,2	4,7	5,0	5,4
Osječko-baranjska	-0,8	2,5	0,0	1,8
Šibensko-kninska	-6,6	5,3	2,7	1,0
Vukovarsko-srijemska	-1,3	4,2	-0,6	2,3
Splitsko-dalmatinska	-6,9	4,7	4,4	1,9
Istarska	-7,6	5,2	6,2	3,2
Dubrovačko-neretvanska	-12,0	5,4	5,9	-1,8
Međimurska	-0,3	3,2	1,3	4,2
Grad Zagreb	-0,5	2,1	1,7	3,3

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, izračuni autora.

Tablica 1.1.2

Promjena registrirane zaposlenosti po županijama

U 2021. godini zaposlenost se povećala u svim županijama. U nekim je županijama porast zaposlenosti bio dovoljan za povratak na razinu iz 2019. godine ili na razinu čak nešto veću od nje.

U 2022. godini, međutim, rast zaposlenosti nije se nastavio u pet županija. Zaposlenost se smanjila u Sisačko-moslavačkoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Požeško-slavonskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji, a stagnirala je u Osječko-baranjskoj županiji. Veliki je dio Panonske Hrvatske, dakle, u 2022. godini obilježio izostanak pozitivnog kretanja zaposlenosti.

Ako se promatra cjelokupno razdoblje od kolovoza 2019. godine do istog mjeseca 2022. godine, uočljivo je da je daleko najveći porast zaposlenosti ostvaren u Zagrebačkoj županiji. Među ostalim kontinentalnim županijama slijedile su Krapinsko-zagorska, Međimurska, Varaždinska i Sisačko-moslavačka županija. Što se tiče županija na obalama Jadranskog mora, najveći porast zaposlenosti imala je Zadarska županija. Nasuprot tome, zaposlenost u Dubrovačko-neretvanskoj županiji još se nije oporavila od posljedica pandemije.

1.2 Struktura zaposlenih prema obrazovanju, ukupno i u nekim djelatnostima

Državni zavod za statistiku objavljuje podatke o obrazovnoj strukturi zaposlenih u pravnim osobama. Od posebnog su interesa podaci o udjelu zaposlenih prema završenom studiju u ukupnom broju zaposlenih. Stoga su u sljedećoj tablici prikazani podaci o udjelu zaposlenih u ožujku 2021. godine sa završenim diplomskim sveučilišnim ili stručnim studijem (uključujući i poslijediplomski), zatim s preddiplomskim sveučilišnim ili stručnim studijem te s kraćim stručnim studijem.

Županija	Udio u zaposlenima (%)			
	Vrsta studija	Diplomski	Preddiplomski	Kraći stručni
Zagrebačka		17,0	7,7	1,4
Krapinsko-zagorska		15,9	7,8	1,6
Sisačko-moslavačka		16,2	7,5	1,6
Karlovačka		19,0	8,7	1,0
Varaždinska		15,3	7,0	1,8
Koprivničko-križevačka		20,4	8,2	1,3
Bjelovarsko-bilogorska		17,7	7,5	1,3
Primorsko-goranska		27,5	8,7	1,5
Ličko-senjska		17,9	9,4	2,0
Virovitičko-podravska		18,5	7,3	1,0
Požeško-slavonska		20,1	9,1	1,1
Brodsko-posavska		19,1	7,0	1,6
Zadarska		23,3	7,2	1,7
Osječko-baranjska		23,2	6,2	1,5
Šibensko-kninska		20,9	8,6	2,8
Vukovarsko-srijemska		19,5	6,2	1,7
Splitsko-dalmatinska		24,4	8,0	3,2
Istarska		21,9	8,1	1,4
Dubrovačko-neretvanska		23,1	9,3	1,2
Međimurska		14,1	7,0	1,5
Grad Zagreb		32,9	9,0	2,3

Tablica 1.2.1

Struktura zaposlenih prema vrsti završenog studija

Izvor: DZS, izračuni autora. Napomena: Metodologijska objašnjenja DZS-a za podatke koji se odnose na 2021. godinu nisu jasna u pogledu klasificiranja preddiplomskog sveučilišnog studija. U ovom je prikazu pretpostavljeno da su zaposleni sa završenim preddiplomskim sveučilišnim studijem svrstani u stupac "Preddiplomski".

Najveći udio zaposlenih sa završenim diplomskim studijem u ukupnom broju zaposlenih u pravnim osobama imao je Grad Zagreb i Primorsko-goranska županija, a najmanji Međimurska i Varaždinska županija. Spomenuti je udio u prve dvije županije bio dvostruko veći od udjela u potonje dvije županije. Nasuprot tome, razlike u udjelu zaposlenih sa završenim preddiplomskim studijem i kraćim stručnim studijem bile su znatno manje.

Struktura zaposlenih po županijama prema vrsti završenog studija može se promatrati i prema djelatnostima. Stoga su u sljedećim tablicama prikazani

podaci za neke djelatnosti. Odabrane su djelatnosti koje su karakteristične za privatni sektor gospodarstva. Pozornost zaslužuju razlike između županija u udjelu zaposlenih sa završenim diplomskim studijem, dok se razlike u udjelu zaposlenih s preddiplomskim studijem i kraćim stručnim studijem mogu zanemariti iz prethodno navedenog razloga.

Županija	Udio u zaposlenima (%)			
	Vrsta studija	Diplomski	Preddiplomski	Kraći stručni
Zagrebačka		12,5	4,6	1,1
Krapinsko-zagorska		5,7	4,4	0,6
Sisačko-moslavačka		8,7	3,3	1,5
Karlovačka		8,2	6,7	0,4
Varaždinska		4,8	3,7	1,4
Koprivničko-križevačka		13,4	5,9	0,6
Bjelovarsko-bilogorska		6,3	3,8	2,2
Primorsko-goranska		15,3	5,3	1,3
Ličko-senjska		6,1	3,6	0,5
Virovitičko-podravska		5,0	2,8	0,4
Požeško-slavonska		7,2	5,1	1,1
Brodsko-posavska		7,4	3,7	0,5
Zadarska		10,9	3,2	0,8
Osječko-baranjska		8,2	2,7	0,7
Šibensko-kninska		8,8	4,2	1,3
Vukovarsko-srijemska		6,1	2,0	1,3
Splitsko-dalmatinska		16,7	5,0	3,2
Istarska		10,9	4,4	2,7
Dubrovačko-neretvanska		8,1	4,0	1,6
Međimurska		5,0	4,4	0,9
Grad Zagreb		23,4	5,9	1,0

Izvor: DZS, izračuni autora.

Tablica 1.2.2

Struktura zaposlenih u prerađivačkoj industriji prema vrsti završenog studija

Tako je u prerađivačkoj industriji daleko najveći udio zaposlenih sa završenim diplomskim studijem imao Grad Zagreb, dok se na drugom mjestu nalazila Splitsko-dalmatinska županija. Najmanji udio imale su Međimurska i Virovitičko-podravska županija. Budući da je vrijednost spomenutog pokazatelja u Zagrebu bila više nego četiri puta veća od njegove vrijednosti u Međimurskoj županiji, može se ocijeniti da je razlika ekstremno velika.

Sljedeća od prikazanih djelatnosti je građevinarstvo. Kao županija s najvećim udjelom zaposlenih sa završenim diplomskim studijem u ukupnom broju zaposlenih u građevinarstvu u 2021. godini pojavljuje se Primorsko-goranska županija. Dobiveni udio, međutim, ne samo da je daleko veći nego u drugim županijama, kao što je, na primjer, Grad Zagreb, nego je i više nego dvostruko veći od udjela u prethodnoj godini. Stoga se može smatrati da nije riječ o podatku koji odražava stvarno stanje, već o pogrešnom podatku. Usporedba između županija u pogledu obrazovne strukture zaposlenih u građevinarstvu,

dakle, nije moguća zbog vjerojatno pogrešnog podatka Državnog zavoda za statistiku.

Županija	Udio u zaposlenima (%)			
	Vrsta studija	Diplomski	Preddiplomski	Kraći stručni
Zagrebačka		6,9	4,0	0,7
Krapinsko-zagorska		5,1	4,2	0,5
Sisačko-moslavačka		4,0	2,4	2,2
Karlovačka		7,0	5,7	0,3
Varaždinska		6,0	4,2	0,8
Koprivničko-križevačka		5,2	5,1	0,8
Bjelovarsko-bilogorska		4,2	3,0	1,3
Primorsko-goranska		20,8	3,8	1,1
Ličko-senjska		5,1	4,5	3,7
Virovitičko-podravska		6,9	5,0	2,5
Požeško-slavonska		4,9	4,2	0,1
Brodsko-posavska		6,7	3,4	1,1
Zadarska		8,1	3,9	3,0
Osječko-baranjska		7,8	3,7	0,5
Šibensko-kninska		9,2	4,1	0,3
Vukovarsko-srijemska		6,8	4,4	0,9
Splitsko-dalmatinska		11,0	3,9	5,9
Istarska		6,6	2,7	0,5
Dubrovačko-neretvanska		8,8	2,5	1,0
Međimurska		4,7	2,7	0,6
Grad Zagreb		10,9	4,6	1,9

Izvor: DZS, izračuni autora.

Što se tiče djelatnosti trgovine, ponovno je Primorsko-goranska županija prevodila po visini udjela zaposlenih sa završenim diplomskim studijem. U ovom slučaju, međutim, razlika spram ostalih županija, kao što su Grad Zagreb i Zagrebačka županija, nije bila osobito velika, tako da se podatak ne može ocijeniti kao pogrešan.

Županija	Udio u zaposlenima (%)			
	Vrsta studija	Diplomski	Preddiplomski	Kraći stručni
Zagrebačka		10,9	5,1	1,2
Krapinsko-zagorska		9,7	3,9	1,5
Sisačko-moslavačka		4,0	2,3	1,1
Karlovačka		9,5	4,3	1,4
Varaždinska		8,0	4,0	2,2
Koprivničko-križevačka		7,3	5,5	1,4
Bjelovarsko-bilogorska		5,2	4,5	0,9
Primorsko-goranska		12,1	5,0	1,3
Ličko-senjska		5,1	2,9	1,5
Virovitičko-podravska		5,5	3,0	1,3

Tablica 1.2.3

Struktura zaposlenih u građevinarstvu prema vrsti završenog studija

Tablica 1.2.4

Struktura zaposlenih u trgovini prema vrsti završenog studija

Požeško-slavonska	8,5	6,1	1,5
Brodsko-posavska	8,6	4,4	3,5
Zadarska	7,5	2,6	0,4
Osječko-baranjska	9,6	3,5	1,6
Šibensko-kninska	6,9	3,1	11,2
Vukovarsko-srijemska	6,1	2,9	1,5
Splitsko-dalmatinska	9,5	4,1	4,1
Istarska	8,5	3,8	1,3
Dubrovačko-neretvanska	7,3	2,6	1,7
Međimurska	6,6	4,1	2,4
Grad Zagreb	10,9	5,1	1,2

Izvor: DZS, izračuni autora.

Udio osoba koje su završile diplomski studij u zaposlenima koji rade u djelatnostima prijevoza i skladištenja bio je najveći u Gradu Zagrebu, Primorsko-goranskoj županiji i Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Županija	Udio u zaposlenima (%)			
	Vrsta studija	Diplomski	Preddiplomski	Kraći stručni
Zagrebačka		9,4	7,6	3,5
Krapinsko-zagorska		4,2	3,8	1,1
Sisačko-moslavačka		4,3	3,2	1,9
Karlovačka		4,9	3,7	2,2
Varaždinska		2,9	3,4	9,1
Koprivničko-križevačka		4,3	3,2	1,3
Bjelovarsko-bilogorska		4,6	4,1	1,7
Primorsko-goranska		12,7	8,7	1,2
Ličko-senjska		5,1	6,4	2,4
Virovitičko-podravska		1,6	2,0	1,8
Požeško-slavonska		4,2	4,2	2,1
Brodsko-posavska		4,5	3,1	9,5
Zadarska		11,3	4,8	3,9
Osječko-baranjska		7,5	3,4	1,6
Šibensko-kninska		7,9	5,8	2,6
Vukovarsko-srijemska		7,0	3,8	2,0
Splitsko-dalmatinska		10,6	5,8	4,3
Istarska		7,9	5,8	1,8
Dubrovačko-neretvanska		12,2	9,8	2,1
Međimurska		4,2	2,9	2,5
Grad Zagreb		15,5	6,5	3,1

Izvor: DZS, izračuni autora.

Tablica 1.2.5

Struktura zaposlenih u prijevozu i skladištenju prema vrsti završenog studija

Što se tiče djelatnosti pružanja smještaja te usluživanja hrane i pića, tj. u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, najveći udio zaposlenih sa završenim diplomskim studijem zabilježen je u Primorsko-goranskoj, Šibensko-kninskoj, Istarskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Takvi su podaci očekivani s obzirom na

veliku potražnju stranih turista za navedenim uslugama u spomenutim županijama.

Županija	Udio u zaposlenima (%)			
	Vrsta studija	Diplomski	Preddiplomski	Kraći stručni
Zagrebačka		4,4	2,7	0,7
Krapinsko-zagorska		4,5	2,2	0,6
Sisačko-moslavačka		4,8	2,2	1,2
Karlovačka		5,4	2,2	1,5
Varaždinska		5,5	2,3	0,4
Koprivničko-križevačka		3,5	0,7	0,9
Bjelovarsko-bilogorska		5,4	2,5	0,2
Primorsko-goranska		16,4	4,9	1,7
Ličko-senjska		5,1	5,5	4,6
Virovitičko-podravska		6,1	1,4	0,0
Požeško-slavonska		6,4	0,9	0,4
Brodsko-posavska		3,5	1,6	2,4
Zadarska		11,8	3,5	0,9
Osječko-baranjska		5,8	1,3	2,0
Šibensko-kninska		14,0	3,6	0,6
Vukovarsko-srijemska		4,1	1,2	0,0
Splitsko-dalmatinska		9,9	4,0	2,2
Istarska		13,8	5,1	1,6
Dubrovačko-neretvanska		12,2	6,1	1,4
Međimurska		2,2	1,6	2,3
Grad Zagreb		7,4	2,7	0,5

Izvor: DZS, izračuni autora.

S obzirom na tehnološki karakter djelatnosti informacija i komunikacija, udio osoba sa završenim diplomskim studijem u ukupnom broju zaposlenih u tim djelatnostima znatno je veći nego u prethodno prikazanim djelatnostima. Što se tiče razlika između županija, zanimljivo je da je najveći udio zaposlenih sa završenim diplomskim studijem zabilježen u Karlovačkoj i Varaždinskoj županiji te da je taj udio znatno manji u, na primjer, Sisačko-moslavačkoj županiji.

Županija	Udio u zaposlenima (%)			
	Vrsta studija	Diplomski	Preddiplomski	Kraći stručni
Zagrebačka		37,0	11,3	1,8
Krapinsko-zagorska		22,8	8,8	9,8
Sisačko-moslavačka		15,9	10,4	4,0
Karlovačka		52,2	16,4	2,2
Varaždinska		52,2	13,6	3,4
Koprivničko-križevačka		32,1	11,5	2,6
Bjelovarsko-bilogorska		30,9	14,5	3,2
Primorsko-goranska		41,4	13,1	6,1

Tablica 1.2.6

Struktura zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te usluživanja hrane prema vrsti završenog studija

Tablica 1.2.7

Struktura zaposlenih u djelatnostima informacija i komunikacija prema vrsti završenog studija

Ličko-senjska	16,2	0,0	2,7
Virovitičko-podravska	26,4	8,3	2,8
Požeško-slavonska	30,4	2,2	9,8
Brodsko-posavska	22,6	11,9	1,8
Zadarska	42,6	8,7	3,9
Osječko-baranjska	41,0	9,1	10,8
Šibensko-kninska	44,9	16,4	9,0
Vukovarsko-srijemska	28,8	7,2	3,9
Splitsko-dalmatinska	47,3	11,2	8,5
Istarska	53,6	15,3	1,9
Dubrovačko-neretvanska	39,6	10,9	1,2
Međimurska	46,5	13,4	3,9
Grad Zagreb	49,4	12,3	6,4

Izvor: DZS, izračuni autora.

Najveći udio osoba sa završenim diplomskim studijem u ukupnom broju zaposlenih u djelatnostima financija i osiguranja zabilježen je u Gradu Zagrebu te Zadarskoj, Primorsko-goranskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji. Položaj Grada Zagreba na vrhu ljestvice u ovom je slučaju očito odraz njegova statusa sjedišta velikih financijskih institucija.

Županija	Udio u zaposlenima (%)			
	Vrsta studija	Diplomski	Preddiplomski	Kraći stručni
Zagrebačka		16,9	14,2	1,9
Krapinsko-zagorska		25,4	16,4	0,0
Sisačko-moslavačka		16,3	16,0	1,8
Karlovačka		28,5	17,1	0,6
Varaždinska		31,6	17,2	1,8
Koprivničko-križevačka		22,6	14,2	5,3
Bjelovarsko-bilogorska		27,5	19,7	0,4
Primorsko-goranska		40,4	12,7	1,1
Ličko-senjska		23,9	24,5	4,3
Virovitičko-podravska		29,9	13,2	4,6
Požeško-slavonska		21,6	20,6	2,0
Brodsko-posavska		26,4	16,5	3,5
Zadarska		44,2	13,4	3,6
Osječko-baranjska		32,7	12,6	6,2
Šibensko-kninska		28,9	23,3	2,5
Vukovarsko-srijemska		24,7	14,0	6,5
Splitsko-dalmatinska		39,8	16,7	2,9
Istarska		29,7	13,9	0,9
Dubrovačko-neretvanska		31,6	15,5	4,0
Međimurska		21,5	17,0	7,9
Grad Zagreb		48,8	13,6	1,7

Izvor: DZS, izračuni autora.

Tablica 1.2.8

Struktura zaposlenih u djelatnostima financija i osiguranja prema vrsti završenog studija

Što se tiče stručnih, znanstvenih i tehničkih uslužnih djelatnosti, najveći je udio zaposlenih sa završenim diplomskim studijem ponovno imao Grad Zagreb, nakon kojeg su slijedile Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska županija. Premda je u nekim županijama spomenuti udio znatno manji, razlike nisu izuzetno velike. U ovom slučaju također, dakle, tehnološki karakter djelatnosti u velikoj mjeri određuje njezinu obrazovnu strukturu.

Županija	Udio u zaposlenima (%)			
	Vrsta studija	Diplomski	Preddiplomski	Kraći stručni
Zagrebačka		40,3	10,8	1,0
Krapinsko-zagorska		35,6	12,5	0,8
Sisačko-moslavačka		31,1	9,5	2,0
Karlovačka		41,5	10,0	0,7
Varaždinska		40,4	9,9	2,5
Koprivničko-križevačka		38,1	10,3	0,3
Bjelovarsko-bilogorska		47,1	7,5	0,2
Primorsko-goranska		56,2	11,1	2,1
Ličko-senjska		31,3	20,5	0,0
Virovitičko-podravska		35,0	9,5	5,2
Požeško-slavonska		35,6	17,8	2,7
Brodsko-posavska		37,4	11,7	5,1
Zadarska		49,8	9,6	1,7
Osječko-baranjska		41,3	6,3	1,0
Šibensko-kninska		43,4	9,7	1,0
Vukovarsko-srijemska		37,7	7,1	2,1
Splitsko-dalmatinska		51,8	8,5	2,1
Istarska		44,0	10,2	0,8
Dubrovačko-neretvanska		49,9	7,0	1,4
Međimurska		38,1	10,5	2,6
Grad Zagreb		61,5	8,7	2,4

Izvor: DZS, izračuni autora.

Tablica 1.2.9

Struktura zaposlenih u djelatnostima stručnih, znanstvenih i tehničkih usluga prema vrsti završenog studija

Može se zaključiti da su razlike između županija u udjelu zaposlenih sa završenim diplomskim studijem u nekim djelatnostima veoma velike te da su sužene u djelatnostima čiji tehnološki karakter zahtijeva visoku razinu obrazovanja.

1.3 Razina plaća, ukupno i u nekim djelatnostima

Razina plaća jedno je od ključnih obilježja tržišta rada. Stoga je u sljedećoj tablici prikazana prosječna neto plaća u pravnim osobama po županijama u 2020. i 2021. godini. Uočljive su značajne razlike između županija u visini prosječne neto plaće.

Županija	Prosječna neto plaća (kn)	
	2020.	2021.
Zagrebačka	6815	7200
Krapinsko-zagorska	6419	6767
Sisačko-moslavačka	6222	6512
Karlovačka	6563	6902
Varaždinska	6222	6561
Koprivničko-križevačka	6159	6471
Bjelovarsko-bilogorska	5989	6248
Primorsko-goranska	6702	7086
Ličko-senjska	6243	6521
Virovitičko-podravska	5808	6063
Požeško-slavonska	6067	6327
Brodsko-posavska	6017	6281
Zadarska	6309	6635
Osječko-baranjska	6293	6573
Šibensko-kninska	6173	6514
Vukovarsko-srijemska	5988	6225
Splitsko-dalmatinska	6414	6741
Istarska	6383	6777
Dubrovačko-neretvanska	6271	6535
Međimurska	6228	6605
Grad Zagreb	8025	8527

Izvor: DZS.

Prosječna se neto plaća u 2021. godini kretala od 8527 kuna u Gradu Zagrebu i 7200 kuna u Zagrebačkoj županiji do 6225 kuna u Vukovarsko-srijemskoj županiji i 6063 kune u Virovitičko-podravskoj županiji. Visini plaća u Gradu Zagrebu vjerojatno pridonosi činjenica da su u njemu smještena sjedišta velikih tvrtki odnosno njihovih uprava.

Budući da razina plaća može dijelom odražavati strukturu zaposlenih prema djelatnostima, potrebno je promatrati plaće unutar iste djelatnosti. Stoga su u sljedećoj tablici prikazani podaci o neto plaćama u prerađivačkoj industriji. Po visini plaća ponovno je predvodio Grad Zagreb, dok se na dnu ljestvice nalazila Virovitičko-podravska županija.

Županija	Prosječna neto plaća (kn)	
	2020.	2021.
Zagrebačka	6569	6910
Krapinsko-zagorska	6181	6501
Sisačko-moslavačka	6066	6330
Karlovačka	6404	6744
Varaždinska	5650	5947
Koprivničko-križevačka	5868	6134
Bjelovarsko-bilogorska	5230	5419

Tablica 1.3.1

Prosječna neto plaća

Tablica 1.3.2

Prosječna neto plaća u prerađivačkoj industriji

Primorsko-goranska	6546	6843
Ličko-senjska	5128	5522
Virovitičko-podravska	4895	5080
Požeško-slavonska	5085	5385
Brodsko-posavska	5358	5589
Zadarska	5561	5878
Osječko-baranjska	5424	5651
Šibensko-kninska	5724	6242
Vukovarsko-srijemska	5023	5250
Splitsko-dalmatinska	6278	6535
Istarska	6240	6658
Dubrovačko-neretvanska	5294	5490
Međimurska	6108	6517
Grad Zagreb	8220	8696

Izvor: DZS.

U građevinarstvu su također zabilježene razlike u plaćama između županija, ali znatno manje nego u prerađivačkoj industriji. Prosječna je plaća nešto veća u Gradu Zagrebu, a u ostalim su županijama plaće međusobno slične.

Županija	Prosječna neto plaća (kn)	
	2020.	2021.
Zagrebačka	5550	5713
Krapinsko-zagorska	5349	5620
Sisačko-moslavačka	5084	5387
Karlovačka	5615	5775
Varaždinska	5635	5913
Koprivničko-križevačka	5211	5556
Bjelovarsko-bilogorska	5123	5341
Primorsko-goranska	5575	5874
Ličko-senjska	5511	5650
Virovitičko-podravska	5009	5211
Požeško-slavonska	5424	5545
Brodsko-posavska	5153	5412
Zadarska	4920	5213
Osječko-baranjska	5455	5704
Šibensko-kninska	5128	5351
Vukovarsko-srijemska	5213	5438
Splitsko-dalmatinska	5394	5618
Istarska	5310	5535
Dubrovačko-neretvanska	5269	5637
Međimurska	5260	5442
Grad Zagreb	6012	6198

Izvor: DZS.

Tablica 1.3.3

Prosječna
neto plaća
u građevinarstvu

Što se tiče djelatnosti trgovine, raspon plaća ponovno je veći. Plaće radnika u Gradu Zagrebu znatno su veće od plaća u Vukovarsko-srijemskoj i Virovitičko-podravskoj županiji.

Županija	Prosječna neto plaća (kn)	
	2020.	2021.
Zagrebačka	6457	6920
Krapinsko-zagorska	5589	5894
Sisačko-moslavačka	5178	5458
Karlovačka	5724	6042
Varaždinska	5646	5939
Koprivničko-križevačka	5314	5560
Bjelovarsko-bilogorska	5223	5509
Primorsko-goranska	5833	6156
Ličko-senjska	5265	5570
Virovitičko-podravska	4846	5071
Požeško-slavonska	4966	5225
Brodsko-posavska	5076	5345
Zadarska	5372	5748
Osječko-baranjska	5358	5604
Šibensko-kninska	5102	5313
Vukovarsko-srijemska	4798	5042
Splitsko-dalmatinska	5541	5838
Istarska	5662	6017
Dubrovačko-neretvanska	5182	5436
Međimurska	5358	5699
Grad Zagreb	7260	7774

Izvor: DZS.

Slijedi tablica s podacima o plaćama u djelatnostima prijevoza i skladištenja. Zanimljivo je da se u tim djelatnostima po razini prosječne neto plaće odmah iza Grada Zagreba našla Dubrovačko-neretvanska županija.

Županija	Prosječna neto plaća (kn)	
	2020.	2021.
Zagrebačka	6686	6928
Krapinsko-zagorska	6120	6397
Sisačko-moslavačka	6353	6513
Karlovačka	6520	6664
Varaždinska	5570	5774
Koprivničko-križevačka	5883	6042
Bjelovarsko-bilogorska	5209	5402
Primorsko-goranska	6614	6993
Ličko-senjska	6338	6346
Virovitičko-podravska	5464	5580
Požeško-slavonska	5143	5259

Tablica 1.3.4

Prosječna neto plaća u trgovini

Tablica 1.3.5

Prosječna neto plaća u djelatnostima prijevoza i skladištenja

Brodsko-posavska	5961	6022
Zadarska	6392	6592
Osječko-baranjska	5650	5836
Šibensko-kninska	5757	5898
Vukovarsko-srijemska	5813	5956
Splitsko-dalmatinska	6309	6543
Istarska	5933	6196
Dubrovačko-neretvanska	6843	7002
Međimurska	5927	6082
Grad Zagreb	7465	7712

Izvor: DZS.

Što se tiče djelatnosti pružanja smještaja te usluživanja hrane i pića, tj. hotelijerstva i ugostiteljstva, najveću prosječnu neto plaću imali su radnici u Istarskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji, što nije neobično s obzirom na veliku potražnju inozemnih turista za hotelijerskim i ugostiteljskim uslugama u tim županijama.

Županija	Prosječna neto plaća (kn)	
	2020.	2021.
Zagrebačka	4825	5091
Krapinsko-zagorska	4572	4999
Sisačko-moslavačka	4444	4728
Karlovačka	4715	4957
Varaždinska	4894	5161
Koprivničko-križevačka	4294	4630
Bjelovarsko-bilogorska	4503	4781
Primorsko-goranska	5508	5935
Ličko-senjska	4833	5152
Virovitičko-podravska	4458	4687
Požeško-slavonska	4504	4740
Brodsko-posavska	4429	4784
Zadarska	5416	5664
Osječko-baranjska	4557	4760
Šibensko-kninska	5214	5644
Vukovarsko-srijemska	4383	4651
Splitsko-dalmatinska	5085	5365
Istarska	6314	6783
Dubrovačko-neretvanska	5737	6027
Međimurska	4492	4691
Grad Zagreb	4922	5233

Izvor: DZS.

U djelatnostima informacija i komunikacija najveću prosječnu neto plaću imali su radnici u Gradu Zagrebu te Zagrebačkoj i Istarskoj županiji, a najmanju radnici u Brodsko-posavskoj i Ličko-senjskoj županiji.

Tablica 1.3.6

Prosječna neto plaća u djelatnostima pružanja smještaja te usluživanja hrane i pića

Županija	Prosječna neto plaća (kn)	
	2020.	2021.
Zagrebačka	9488	10185
Krapinsko-zagorska	8944	9644
Sisačko-moslavačka	8129	8788
Karlovačka	8876	9420
Varaždinska	8707	9346
Koprivničko-križevačka	8656	9186
Bjelovarsko-bilogorska	8154	8755
Primorsko-goranska	8098	8738
Ličko-senjska	6225	7022
Virovitičko-podravska	7085	7460
Požeško-slavonska	7501	7767
Brodsko-posavska	6695	7116
Zadarska	6863	7616
Osječko-baranjska	7317	7776
Šibensko-kninska	6855	7415
Vukovarsko-srijemska	7099	7650
Splitsko-dalmatinska	7926	8650
Istarska	8720	9756
Dubrovačko-neretvanska	6974	7339
Međimurska	7747	8528
Grad Zagreb	9803	10729

Izvor: DZS.

U sljedećoj su tablici prikazani podaci o prosječnoj neto plaći zaposlenih u djelatnostima financija i osiguranja. Po visini plaća ponovno su predvodili radnici u Gradu Zagrebu te Zagrebačkoj i Istarskoj županiji, dok su se na dnu ljestvice također ponovno nalazili radnici u Brodsko-posavskoj i Ličko-senjskoj županiji.

Županija	Prosječna neto plaća (kn)	
	2020.	2021.
Zagrebačka	9488	10185
Krapinsko-zagorska	8944	9644
Sisačko-moslavačka	8129	8788
Karlovačka	8876	9420
Varaždinska	8707	9346
Koprivničko-križevačka	8656	9186
Bjelovarsko-bilogorska	8154	8755
Primorsko-goranska	8098	8738
Ličko-senjska	6225	7022
Virovitičko-podravska	7085	7460
Požeško-slavonska	7501	7767
Brodsko-posavska	6695	7116
Zadarska	6863	7616

Tablica 1.3.7

Prosječna neto plaća u djelatnostima informacija i komunikacija

Tablica 1.3.8

Prosječna neto plaća u djelatnostima financija i osiguranja

Osječko-baranjska	7317	7776
Šibensko-kninska	6855	7415
Vukovarsko-srijemska	7099	7650
Splitsko-dalmatinska	7926	8650
Istarska	8720	9756
Dubrovačko-neretvanska	6974	7339
Međimurska	7747	8528
Grad Zagreb	9803	10729

Izvor: DZS.

Naposlijetku, što se tiče djelatnosti stručnih, znanstvenih i tehničkih usluga, i u ovom su slučaju najveće plaće imali Grad Zagreb i Zagrebačka županija, a najmanje su plaće zabilježene u Virovitičko-podravskoj županiji.

Županija	Prosječna neto plaća (kn)	
	2020.	2021.
Zagrebačka	7564	8153
Krapinsko-zagorska	6924	7299
Sisačko-moslavačka	6333	6699
Karlovačka	6783	7313
Varaždinska	6633	6999
Koprivničko-križevačka	6517	6805
Bjelovarsko-bilogorska	6128	6405
Primorsko-goranska	7621	7944
Ličko-senjska	6174	6369
Virovitičko-podravska	5734	5903
Požeško-slavonska	6134	6283
Brodsko-posavska	6242	6642
Zadarska	6790	7098
Osječko-baranjska	6589	6978
Šibensko-kninska	6571	6834
Vukovarsko-srijemska	6195	6512
Splitsko-dalmatinska	6687	7035
Istarska	6697	6923
Dubrovačko-neretvanska	6020	6264
Međimurska	6511	6973
Grad Zagreb	8253	8844

Izvor: DZS.

Tablica 1.3.9

Prosječna neto plaća u djelatnostima stručnih, znanstvenih i tehničkih usluga

Može se zaključiti da su u nekim djelatnostima razlike između županija u plaćama veoma velike te da po visini prosječne plaće često predvode Grad Zagreb i Zagrebačka županija.

1.4 Odrednice prosječne plaće u prerađivačkoj industriji

Čimbenik koji vjerojatno utječe na razinu plaća je obrazovna struktura zaposlenih. Stoga je u sljedećoj tablici ponovno prikazana prosječna neto plaća zaposlenih u prerađivačkoj industriji i udio zaposlenih sa završenim diplomskim studijem po županijama u 2021. godini. Osim toga, prikazan je i udio žena u zaposlenima kao čimbenik koji također može utjecati na razinu plaća. Prerađivačka industrija odabrana je kao skupina djelatnosti s vjerojatno najkvalitetnijim podacima.

Prosječna neto plaća industrijskih radnika kretala se u velikom rasponu od 8696 kuna u Gradu Zagrebu do 5080 kuna u Virovitičko-podravskoj županiji. Udio zaposlenih koji imaju završen diplomski studij također se kretao u velikom rasponu od 23,4 posto u Gradu Zagrebu do 5 posto u Virovitičko-podravskoj i Međimurskoj županiji. Najveći udio žena u zaposlenima zabilježen je u Varaždinskoj županiji, a najmanji u Šibensko-kninskoj županiji.

Županija	Plaća (kn)	Udio dipl. (%)	Udio žena (%)	Stopa nez. (%)
Zagrebačka	6910	12,5	31,3	6,8
Krapinsko-zagorska	6501	5,7	42,0	5,8
Sisačko-moslavačka	6330	8,7	31,0	15,7
Karlovačka	6744	8,2	29,1	7,6
Varaždinska	5947	4,8	46,6	3,6
Koprivničko-križevačka	6134	13,4	42,3	5,5
Bjelovarsko-bilogorska	5419	6,3	38,4	10,5
Primorsko-goranska	6843	15,3	29,8	6,8
Ličko-senjska	5522	6,1	33,1	9,7
Virovitičko-podravska	5080	5,0	37,7	16,2
Požeško-slavonska	5385	7,2	37,5	11,0
Brodsko-posavska	5589	7,4	30,0	14,0
Zadarska	5878	10,9	34,2	6,5
Osječko-baranjska	5651	8,2	39,2	15,1
Šibensko-kninska	6242	8,8	18,6	11,7
Vukovarsko-srijemska	5250	6,1	37,6	13,2
Splitsko-dalmatinska	6535	16,7	32,8	13,9
Istarska	6658	10,9	34,1	4,6
Dubrovačko-neretvanska	5490	8,1	29,2	10,4
Međimurska	6517	5,0	38,5	4,9
Grad Zagreb	8696	23,4	36,4	3,7

Izvor: DZS. Napomena: Podaci se odnose na 2021. godinu.

Tablica 1.4.1

Prosječna neto plaća, udio diplomiranih i udio žena u prerađivačkoj industriji te stopa nezaposlenosti

Iz međunarodne je literature poznato da na razinu plaća može utjecati i razina nezaposlenosti kao pokazatelj stanja na tržištu rada. Kao što je prikazano u prethodnoj tablici, u 2021. godini stopa nezaposlenosti kretala se u rasponu od 3,6 posto u Varaždinskoj županiji do 16,2 posto u Virovitičko-podravskoj županiji.

Utjecaj udjela zaposlenih sa završenim diplomskim studijem, udjela žena i logaritma (ln) stope nezaposlenosti na logaritmu (ln) prosječne neto plaće u prerađivačkoj industriji statistički opisuje sljedeća regresijska jednačnja (u zagradama su apsolutne t-vrijednosti):

$$\begin{aligned} \ln \text{ prosječna plaća} &= 9,0 \text{ (56,8)} \\ &+ 0,015 \text{ (4,3) udio zaposlenih s diplomskim studijem} \\ &- 0,005 \text{ (1,9) udio žena} \\ &- 0,138 \text{ (4,0) ln stopa nezaposlenosti} \end{aligned}$$

$$R^2 = 0,779 \quad N = 21$$

Rezultat pokazuje da je udio zaposlenih sa završenim diplomskim studijem veći za, na primjer, 10 postotnih bodova povezan s prosječnom plaćom većom za 15 posto. Nasuprot tome, udio žena veći za 10 postotnih bodova, uz isti udio zaposlenih s diplomskim studijem, povezan je s prosječnom plaćom manjom za 5 posto. Naposljetku, odnos logaritmiranih vrijednosti pokazuje da je stopa nezaposlenosti veća za 10 posto povezana s prosječnom plaćom manjom za 1,4 posto. Nezaposlenost, dakle, smanjuje plaće radnika. Navedena tri čimbenika objašnjavaju gotovo 78 posto razlika između županija u prosječnoj plaći industrijskih radnika.

Prikazani rezultati regresijske analize stoje u skladu s teorijskim očekivanjima i nalazima međunarodne empirijske literature. U međunarodnim se istraživanjima osobita pozornost posvećivala odnosu između stope nezaposlenosti i plaća. Istraživalo se koliko plaće reagiraju na stopu nezaposlenosti. Statistički odnos između logaritma stope nezaposlenosti i logaritma prosječne plaće daje takozvani koeficijent elastičnosti. Njegova je vrijednost (0,14) u ovom slučaju nešto veća od vrijednosti koja se obično nalazi u međunarodnim istraživanjima (0,1).

Među čimbenike koji bi mogli utjecati na razlike između županija u razini plaća u prerađivačkoj industriji uvrštena je i količina (vrijednost) fizičkog kapitala po radniku. Nije dobiven statistički značajan rezultat, vjerojatno zato što su podaci nedovoljno precizni, ali je utvrđeno da relativna količina fizičkog kapitala u županiji utječe na razinu nezaposlenosti, iz čega se može zaključiti da neizravno utječe i na razinu plaća. Odnos između relativne količine fizičkog kapitala i opsega nezaposlenosti po županijama prikazan je u sljedećem poglavlju.

2 Stopa nezaposlenosti i količina proizvodnoga fizičkog kapitala po županijama

2.1 Stopa nezaposlenosti

Stopa nezaposlenosti je udio nezaposlenih u radnoj snazi, to jest u zbroju zaposlenih i nezaposlenih. U sljedećoj tablici prikazana je prosječna stopa nezaposlenosti po županijama u 2019., 2020. i 2021. godini. Riječ je stopi registrirane nezaposlenosti u čijem su izračunu korišteni podaci o broju zaposlenih osiguranika Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i podaci o broju registriranih nezaposlenih Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Županija	Stopa nezaposlenosti (%)		
	2019.	2020.	2021.
Zagrebačka	6,4	7,3	6,8
Krapinsko-zagorska	5,8	6,5	5,8
Sisačko-moslavačka	18,0	18,5	15,7
Karlovačka	8,6	9,5	7,6
Varaždinska	3,8	4,3	3,6
Koprivničko-križevačka	5,4	6,1	5,5
Bjelovarsko-bilogorska	11,8	12,8	10,5
Primorsko-goranska	5,5	7,1	6,8
Ličko-senjska	9,6	11,6	9,7
Virovitičko-podravska	17,1	18,3	16,2
Požeško-slavonska	11,0	13,0	11,0
Brodsko-posavska	13,0	14,7	14,0
Zadarska	6,7	8,2	6,5
Osječko-baranjska	15,5	16,4	15,1
Šibensko-kninska	10,7	13,4	11,7
Vukovarsko-srijemska	13,5	15,2	13,2
Splitsko-dalmatinska	12,1	14,6	13,9
Istarska	4,0	6,1	4,6
Dubrovačko-neretvanska	8,7	12,4	10,4
Međimurska	4,9	5,6	4,9
Grad Zagreb	3,4	4,0	3,7

Tablica 2.1

Stopa nezaposlenosti po županijama

Izvor: HZMO, HZZ, autorovi izračuni.

Usporedba po godinama pokazuje da se stopa nezaposlenosti u svim županijama povećala u 2020. godini, a potom se smanjila u 2021. godini. Riječ je o odrazu utjecaja epidemioloških mjera u 2020. godini na gospodarstvo i tržište rada te utjecaja popuštanja mjera u 2021. godini. Premda negativan utjecaj spomenutih mjera u 2020. godini i oporavak gospodarstva i tržišta rada u 2021. godini nisu izazvali posve jednake promjene u svim županijama, njihov je poredak po visini stope nezaposlenosti ostao sličan.

2.2 Količina proizvodnoga fizičkog kapitala

Budući da su epidemiološke mjere izazvale poremećaj u opsegu investicija u 2020. i donekle 2021. godini, uputno je promatrati podatke o količini proizvodnoga fizičkog kapitala u 2019. godini. Kao približan pokazatelj količine proizvodnoga fizičkog kapitala može se uzeti knjigovodstvena vrijednost građevinskih objekata, postrojenja, opreme, alata, pogonskog inventara, transportnih sredstva i biološke imovine u vlasništvu poduzetnika. Vrijednost navedene imovine prikazana je u sljedećoj tablici. Prikazana je vrijednost imovine u 2019. godini za gospodarstvo u cjelini te za prerađivačku industriju. Prilikom tumačenja navedenih podataka potrebno je imati u vidu da je vrijednost imovine prikazana prema sjedištu poduzetnika, a ne prema stvarnom geografskom položaju imovine. Tako velike tvrtke, čija je imovina geografski raspoređena širom zemlje, prijavljuju njezinu vrijednost u Gradu Zagrebu, gdje su smještena njihova sjedišta. Navedeni podaci, dakle, ne prikazuju točno i precizno geografski raspored imovine.

Županija	Vrijednost proizvodne imovine (kn)	
	Ukupno	Prerađivačka ind.
Zagrebačka	14.278.311.856	5.512.939.996
Krapinsko-zagorska	4.331.370.195	1.963.106.841
Sisačko-moslavačka	4.005.111.471	2.066.581.407
Karlovačka	4.246.711.915	2.282.649.045
Varaždinska	7.679.418.867	3.615.170.201
Koprivničko-križevačka	4.648.925.156	2.472.535.248
Bjelovarsko-bilogorska	3.247.889.160	1.022.371.028
Primorsko-goranska	22.171.099.453	2.701.928.888
Ličko-senjska	2.374.644.305	366.601.064
Virovitičko-podravska	2.506.406.125	666.094.268
Požeško-slavonska	1.675.610.571	599.243.286
Brodsko-posavska	3.408.203.522	1.063.541.566
Zadarska	12.314.562.788	1.185.859.609
Osječko-baranjska	11.762.532.877	2.683.060.903
Šibensko-kninska	5.896.607.381	1.025.080.058
Vukovarsko-srijemska	5.258.221.218	1.442.199.705
Splitsko-dalmatinska	25.736.318.691	3.441.802.708
Istarska	23.946.034.209	3.558.354.015
Dubrovačko-neretvanska	10.397.136.635	247.980.904
Međimurska	5.633.989.944	2.754.668.007
Grad Zagreb	234.497.704.094	20.493.728.015

Izvor: Fina, izračuni autora.

Tablica 2.2.1

Vrijednost proizvodne imovine poduzetnika u 2019. godini

Kako bi se dobio usporediv pokazatelj količine proizvodne imovine i doveo u vezu sa stopom nezaposlenosti, potrebno je njezinu vrijednost podijeliti brojem članova radne snage koju čine zaposleni i nezaposleni. Stoga je u sljedećoj tablici prikazan broj zaposlenih i nezaposlenih po županijama u 2019. godini.

Županija	Radna snaga	
	Zaposleni	Nezaposleni
Zagrebačka	82.072	5.582
Krapinsko-zagorska	37.683	2.322
Sisačko-moslavačka	40.368	8.875
Karlovačka	35.540	3.342
Varaždinska	65.190	2.542
Koprivničko-križevačka	34.120	1.939
Bjelovarsko-bilogorska	31.442	4.201
Primorsko-goranska	115.871	6.704
Ličko-senjska	15.966	1.704
Virovitičko-podravska	21.039	4.332
Požeško-slavonska	19.373	2.389
Brodsko-posavska	39.117	5.820
Zadarska	56.829	4.095
Osječko-baranjska	88.444	16.193
Šibensko-kninska	33.049	3.944
Vukovarsko-srijemska	42.386	6.642
Splitsko-dalmatinska	156.875	21.562
Istarska	92.708	3.819
Dubrovačko-neretvanska	48.247	4.575
Međimurska	40.985	2.111
Grad Zagreb	455.773	15.957

Izvor: HZMO, HZZ, izračuni autora.

Tablica 2.2.2

Prosječni broj članova radne snage po županijama u 2019. godini

Ako se ukupna proizvodna imovina poduzetnika izrazi u tisućama kuna i podijeli na imovinu u prerađivačkoj industriji i imovinu u ostalim djelatnostima, ako se zatim podijeli s brojem članova radne snage i dovede u statističku vezu sa stopom nezaposlenosti, te ako se iz analize isključi Grad Zagreb iz prethodno spomenutog razloga, dobiva se sljedeći rezultat (u zagradama su apsolutne t-vrijednosti):

stopa nezaposlenosti = 22,5 (8,6)

– 0,19 (4,5) imovina u prerađivačkoj industriji po članu radne snage

– 0,06 (4,3) imovina u ostalim djelatnostima po članu radne snage

$R^2 = 0,602$ $N = 20$

Rezultat pokazuje da je vrijednost imovine u prerađivačkoj industriji po članu radne snage veća za, na primjer, 10 tisuća kuna povezana sa stopom nezaposlenosti manjom za 1,9 postotnih bodova. Rezultat također pokazuje da je vrijednost imovine u ostalim djelatnostima po članu radne snage veća za 10 tisuća kuna povezana sa stopom nezaposlenosti manjom za 0,6 postotnih bodova. Proizvodna imovina poduzetnika u prerađivačkoj industriji, dakle, snažnije smanjuje opseg nezaposlenosti nego proizvodna imovina poduzetnika u drugim djelatnostima.

3 Vanjska migracija hrvatskih državljana po županijama i njezine odrednice

3.1 Broj odseljenih i doseljenih državljana te njihov omjer

Državni zavod za statistiku ne objavljuje podatke o vanjskim migracijama hrvatskih državljana po županijama, ali ti su podaci dostupni na zahtjev. U sljedećoj je tablici prikazan broj državljana koji su se odselili u inozemstvo po županijama od 2019. do 2021. godine.

Županija	Broj odseljenih		
	2019.	2020.	2021.
Zagrebačka	2465	1575	1913
Krapinsko-zagorska	589	380	570
Sisačko-moslavačka	1750	960	1240
Karlovačka	1081	646	741
Varaždinska	1121	645	864
Koprivničko-križevačka	668	376	454
Bjelovarsko-bilogorska	879	566	649
Primorsko-goranska	1958	1470	2038
Ličko-senjska	341	230	302
Virovitičko-podravska	970	507	591
Požeško-slavonska	1042	657	716
Brodsko-posavska	1864	1033	1475
Zadarska	1636	940	1258
Osječko-baranjska	2914	1774	1850
Šibensko-kninska	933	616	664
Vukovarsko-srijemska	2365	1567	1579
Splitsko-dalmatinska	1983	1634	2017
Istarska	1442	883	1100
Dubrovačko-neretvanska	513	459	656
Međimurska	929	702	833
Grad Zagreb	5010	3266	4440

Izvor: DZS.

Tablica 3.1.1

Broj odseljenih državljana

Uočljivo je da se broj odseljenih smanjio u 2020. godini u svim županijama, a zatim se povećao u 2021. godini također u svim županijama, ali uglavnom bez povratka na prethodnu razinu. Očigledno je riječ je o djelovanju epidemioloških mjera na prekograničnu prostornu mobilnost posebno u 2020. godini te donekle i u 2021. godini. Utjecaj epidemioloških mjera i njihova popuštanja na opseg odseljavanja nije, međutim, moguće precizno utvrditi.

U nastavku su prikazani podaci o broju doseljenih državljana tijekom istog razdoblja. Doseljavanje se također smanjilo u 2020. godini u svim županijama, ali potom se povećalo i u nekim županijama postalo veće nego u 2019. godini.

Županija	Broj doseljenih		
	2019.	2020.	2021.
Zagrebačka	780	552	721
Krapinsko-zagorska	176	132	205
Sisačko-moslavačka	433	350	415
Karlovačka	295	223	289
Varaždinska	228	195	283
Koprivničko-križevačka	123	104	155
Bjelovarsko-bilogorska	169	139	170
Primorsko-goranska	580	571	734
Ličko-senjska	133	124	130
Virovitičko-podravska	166	143	160
Požeško-slavonska	248	177	234
Brodsko-posavska	347	333	432
Zadarska	525	389	535
Osječko-baranjska	665	679	729
Šibensko-kninska	319	261	403
Vukovarsko-srijemska	487	425	683
Splitsko-dalmatinska	1241	1005	1361
Istarska	471	458	567
Dubrovačko-neretvanska	486	352	335
Međimurska	194	138	214
Grad Zagreb	1816	1710	1867

Izvor: DZS.

Budući da broj odseljenih i broj doseljenih sami po sebi ne pružaju mogućnost smislene usporedbe županija, potrebno je pronaći pokazatelj relativnog opsega odseljavanja i doseljavanja. To može biti omjer odseljenih i doseljenih. Stoga je u sljedećoj tablici prikazan omjer odseljenih i doseljenih tijekom promatranih godina po županijama.

Županija	Omjer broja odseljenih i doseljenih		
	2019.	2020.	2021.
Zagrebačka	3,2	2,9	2,7
Krapinsko-zagorska	3,3	2,9	2,8
Sisačko-moslavačka	4,0	2,7	3,0
Karlovačka	3,7	2,9	2,6
Varaždinska	4,9	3,3	3,1
Koprivničko-križevačka	5,4	3,6	2,9
Bjelovarsko-bilogorska	5,2	4,1	3,8
Primorsko-goranska	3,4	2,6	2,8
Ličko-senjska	2,6	1,9	2,3
Virovitičko-podravska	5,8	3,5	3,7
Požeško-slavonska	4,2	3,7	3,1
Brodsko-posavska	5,4	3,1	3,4
Zadarska	3,1	2,4	2,4

Tablica 3.1.2

Broj doseljenih državljana

Tablica 3.1.3

Omjer broja odseljenih i doseljenih od 2019. do 2021. g.

Osječko-baranjska	4,4	2,6	2,5
Šibensko-kninska	2,9	2,4	1,6
Vukovarsko-srijemska	4,9	3,7	2,3
Splitsko-dalmatinska	1,6	1,6	1,5
Istarska	3,1	1,9	1,9
Dubrovačko-neretvanska	1,1	1,3	2,0
Međimurska	4,8	5,1	3,9
Grad Zagreb	2,8	1,9	2,4

Izvor: DZS.

Uočljivo je da su postojale velike razlike između županija u vrijednosti omjera odseljenih i doseljenih. Tako se u 2021. godini vrijednost omjera odseljenih i doseljenih kretala u rasponu od 1,5 naprema 1 u Splitsko-dalmatinskoj županiji do 3,9 naprema 1 u Međimurskoj županiji.

Budući da su na opseg vanjskih migracija državljana u 2020. i 2021. godini utjecale epidemiološke mjere odnosno njihovo popuštanje, uputno je razmotriti i podatke iz prethodnog razdoblja. Osim toga, u 2017. godini zabilježen je najveći ukupan broj odseljenih državljana nakon primanja Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije. Stoga je u nastavku prikazan omjer odseljenih i doseljenih od 2016. do 2019. godine (broj odseljenih i broj doseljenih u tim godinama prikazani su u dodatku na kraju poglavlja).

Županija	Omjer broja odseljenih i doseljenih		
	2016.	2017.	2018.
Zagrebačka	5,5	5,9	4,5
Krapinsko-zagorska	7,8	5,5	5,2
Sisačko-moslavačka	6,8	9,5	5,9
Karlovačka	4,1	5,1	3,9
Varaždinska	7,7	8,4	7,1
Koprivničko-križevačka	10,2	11,2	8,2
Bjelovarsko-bilogorska	8,8	8,0	6,0
Primorsko-goranska	5,6	5,2	4,3
Ličko-senjska	2,7	5,4	3,4
Virovitičko-podravska	8,4	9,5	8,4
Požeško-slavonska	12,0	10,9	6,7
Brodsko-posavska	8,5	12,1	7,9
Zadarska	2,8	3,4	3,0
Osječko-baranjska	9,1	10,3	6,3
Šibensko-kninska	3,5	4,1	3,3
Vukovarsko-srijemska	6,6	13,8	6,0
Splitsko-dalmatinska	2,2	2,6	2,2
Istarska	3,3	3,0	2,7
Dubrovačko-neretvanska	2,6	2,0	1,6
Međimurska	8,8	10,7	8,0
Grad Zagreb	2,4	3,7	3,3

Izvor: DZS.

Tablica 3.1.3

Omjer broja odseljenih i doseljenih od 2016. do 2018. g.

Podaci pokazuju da je tijekom promatranog razdoblja omjer odseljenih i doseljenih u nekim županijama bio ekstremno visok. Tako je u Vukovarsko-srijemskoj županiji 2017. godine iznosio čak 13,8 naprema 1. Nasuprot tome, u Dubrovačko-neretvanskoj županiji omjer je tada iznosio samo 2 naprema 1. U promatranom su razdoblju, dakle, razlike između županija u relativnom opsegu vanjskih migracija državljana bile ekstremno velike. Toliko velike razlike zaslužuju istraživačko objašnjenje.

3.2 Čimbenici koji utječu na omjer odseljenih i doseljenih

Jedan od čimbenika koji je mogao utjecati na razlike između županija u omjeru odseljenih i doseljenih državljana u razdoblju od 2016. do 2018. godine bile su razlike u plaćama. Stoga su u sljedećoj tablici prikazane prosječne neto plaće zaposlenih sa završenom srednjom školom po županijama. Nisu prikazane prosječne plaće svih zaposlenih jer njihovu razinu u znatnoj mjeri određuje obrazovna struktura zaposlenih kao što je obrazloženo u prvom poglavlju.

Županija	Prosječna neto plaća (kn)		
	2016.	2017.	2018.
Zagrebačka	4830	5192	5433
Krapinsko-zagorska	4337	4603	4847
Sisačko-moslavačka	4706	4796	5152
Karlovačka	4731	4935	5161
Varaždinska	4324	4540	4815
Koprivničko-križevačka	4388	4587	4840
Bjelovarsko-bilogorska	4250	4438	4665
Primorsko-goranska	4908	5183	5411
Ličko-senjska	4562	5038	5307
Virovitičko-podravska	4179	4359	4459
Požeško-slavonska	4443	4670	4818
Brodsko-posavska	4435	4610	4828
Zadarska	4714	4882	5133
Osječko-baranjska	4476	4725	4876
Šibensko-kninska	4721	4995	5134
Vukovarsko-srijemska	4547	4728	4936
Splitsko-dalmatinska	4594	4772	4965
Istarska	4905	5197	5426
Dubrovačko-neretvanska	5083	5405	5559
Međimurska	4306	4713	5024
Grad Zagreb	5327	5492	5654

Izvor: DZS.

Tablica 3.2.1

Prosječna plaća zaposlenih sa završenom srednjom školom od 2016. do 2018. g.

Opseg nezaposlenosti također je čimbenik koji bi mogao utjecati na relativni opseg iseljavanja. U nastavku je prikazana visina stope nezaposlenosti po županijama tijekom promatranih godina. Uočljive su veoma velike razlike u

stopi nezaposlenosti između županija. Tako je, na primjer, u 2016. godini stopa nezaposlenosti u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosila čak 29,8 posto, dok je u Istarskoj županiji iznosila samo 6 posto.

Županija	Stopa nezaposlenosti (%)		
	2016.	2017.	2018.
Zagrebačka	14,6	10,7	7,8
Krapinsko-zagorska	12,6	9,2	7,0
Sisačko-moslavačka	29,8	26,1	21,0
Karlovačka	18,9	14,7	11,2
Varaždinska	8,5	6,2	4,6
Koprivničko-križevačka	13,0	9,6	6,7
Bjelovarsko-bilogorska	24,0	19,8	15,1
Primorsko-goranska	10,4	8,0	6,5
Ličko-senjska	17,8	15,1	11,7
Virovitičko-podravska	29,6	24,8	20,1
Požeško-slavonska	19,2	16,3	13,1
Brodsko-posavska	22,8	18,8	15,6
Zadarska	12,1	9,9	8,1
Osječko-baranjska	25,1	21,7	18,1
Šibensko-kninska	18,0	15,0	12,2
Vukovarsko-srijemska	26,6	22,5	17,6
Splitsko-dalmatinska	19,6	17,0	14,3
Istarska	6,0	4,5	3,7
Dubrovačko-neretvanska	13,5	11,6	9,7
Međimurska	10,5	8,1	5,7
Grad Zagreb	7,0	5,5	4,2

Tablica 3.2.2

Stopa nezaposlenosti od 2016. do 2018. g.

Izvor: HZMO, HZZ, izračuni autora.

Ako se se dovede u statistički odnos prosjek omjera odseljenih i doseljenih državljana po županijama u navedene tri godine s prosjekom stope nezaposlenosti i plaća zaposlenih sa završenom srednjom školom (izraženima u tisućama kuna), te ako se pri tome uzme u obzir geografski položaj županija, dobiva se sljedeći rezultat (u zagradaama su apsolutne t-vrijednosti):

omjer odseljenih i doseljenih državljana = 28 (4,1)
 + 0,01 (0,2) stopa nezaposlenosti
 – 4,35 (3,2) prosječna neto plaća zaposlenih sa srednjom školom
 – 2,96 (3,8) položaj županije na obali Jadrana

$R^2 = 0,759$ $N = 21$

Rezultat pokazuje da razlike u stopi nezaposlenosti između županija nisu utjecale na razlike u relativnom opsegu iseljavanja hrvatskih državljana. Nasuprot tome, razlike u prosječnoj plaći radnika sa završenom srednjom školom veoma su snažno utjecale na razlike u omjeru odseljenih i doseljenih. Prosječna plaća veća za, na primjer, 1000 kuna povezana je s omjerom

odseljenih i doseljenih manjim za 4,4. Naposljetku, položaj na obali Jadranskog mora smanjuje omjer odseljenih i doseljenih za 3. Navedena dva čimbenika objašnjavaju gotovo 76 posto razlika između županija u relativnom opsegu iseljavanja državljana tijekom promatranog razdoblja.

3.3 Dodatak I: Broj odseljenih i doseljenih državljana od 2016. do 2018. godine

Budući da Državni zavod za statistiku ne objavljuje podatke prekograničnoj migraciji državljana po županijama, u nastavku su prikazani podaci o broju odseljenih i doseljenih državljana u 2016., 2017. i 2018. godini. Kako je njihov omjer prethodno prikazan i korišten u statističkoj analizi, popratni komentar nije potreban.

Županija	Broj odseljenih		
	2016.	2017.	2018.
Zagrebačka	2832	3138	2716
Krapinsko-zagorska	617	584	596
Sisačko-moslavačka	2208	3174	2085
Karlovačka	945	1169	938
Varaždinska	996	1316	1129
Koprivničko-križevačka	875	973	784
Bjelovarsko-bilogorska	971	1003	855
Primorsko-goranska	2594	2651	2438
Ličko-senjska	404	588	420
Virovitičko-podravska	932	1311	989
Požeško-slavonska	1232	1549	1161
Brodsko-posavska	2189	3254	2230
Zadarska	1205	1268	1282
Osječko-baranjska	3574	5019	3565
Šibensko-kninska	955	1144	940
Vukovarsko-srijemska	2731	5067	2953
Splitsko-dalmatinska	2465	2779	2533
Istarska	1232	1300	1334
Dubrovačko-neretvanska	830	733	642
Međimurska	730	1166	1219
Grad Zagreb	4298	6181	5604

Izvor: DZS.

Tablica 3.3.1

Broj odseljenih državljana od 2016. do 2018. g.

Županija	Broj doseljenih		
	2016.	2017.	2018.
Zagrebačka	517	530	604
Krapinsko-zagorska	79	106	115
Sisačko-moslavačka	323	333	351
Karlovačka	230	231	238
Varaždinska	130	157	159

Tablica 3.3.2

Broj doseljenih državljana od 2016. do 2018. g.

Koprivničko-križevačka	86	87	96
Bjelovarsko-bilogorska	110	126	142
Primorsko-goranska	467	514	566
Ličko-senjska	149	108	123
Virovitičko-podravska	111	138	118
Požeško-slavonska	103	142	174
Brodsko-posavska	258	268	284
Zadarska	424	368	421
Osječko-baranjska	391	488	569
Šibensko-kninska	274	278	282
Vukovarsko-srijemska	412	366	489
Splitsko-dalmatinska	1115	1089	1167
Istarska	378	427	492
Dubrovačko-neretvanska	321	372	402
Međimurska	83	109	153
Grad Zagreb	1772	1674	1674

Izvor: DZS.

3.4 Dodatak II: Vanjske migracije stranaca po županijama i njihove odrednice

Kako Državni zavod za statistiku objavljuje podatke o ukupnim vanjskim migracijama po županijama, prethodno prikazani podaci o vanjskim migracijama državljana po županijama, koje Državni zavod za statistiku ne objavljuje, ali su dostupni na zahtjev, omogućuju da se ustanovi opseg vanjskih migracija stranaca po županijama. Stoga su, kao primjer, u sljedećoj tablici prikazani izračunani podaci o broju doseljenih i odseljenih stranaca u 2021. godini.

Županija	Broj stranaca	
	Doseljeni	Odseljeni
Zagrebačka	2.246	1.212
Krapinsko-zagorska	853	499
Sisačko-moslavačka	698	424
Karlovačka	683	544
Varaždinska	1.073	637
Koprivničko-križevačka	665	187
Bjelovarsko-bilogorska	151	108
Primorsko-goranska	1.866	1.114
Ličko-senjska	234	129
Virovitičko-podravska	118	60
Požeško-slavonska	217	98
Brodsko-posavska	607	385
Zadarska	1.387	677
Osječko-baranjska	538	392

Tablica 3.4

Broj doseljenih i odseljenih stranaca u 2021. g.

Šibensko-kninska	569	429
Vukovarsko-srijemska	391	361
Splitsko-dalmatinska	2.221	1.404
Istarska	2.479	1.594
Dubrovačko-neretvanska	853	907
Međimurska	909	362
Grad Zagreb	6.532	2.951

Izvor: DZS, izračuni autora.

Budući da mnogi doseljeni i odseljeni stranci mogu biti iste osobe koje zapravo produžuju boravak u Republici Hrvatskoj, dijeliti jedan broj s drugim ne bi dao smisleni pokazatelj relativnog opsega migracije stranaca. Potrebno je na drugi način dobiti valjani relativni pokazatelj. Broj doseljenih stranaca može se podijeliti s brojem doseljenih državljana, što je podatak koji je prethodno prikazan.

Ako se, dakle, omjer doseljenih stranaca i doseljenih državljana u 2021. godini dovede u statističku vezu sa stopom nezaposlenosti, prosječnom neto plaćom i geografskim položajem županija, dobiva se sljedeći rezultat (u zagradama su apsolutne t-vrijednosti):

broj doseljenih stranaca / broj doseljenih državljana = 5,5 (2,0)

– 0,28 (6,3) stopa nezaposlenosti

– 0,00 (0,2) prosječna neto plaća

– 0,02 (0,1) položaj županije na obali Jadrana

$R^2 = 0,759$ $N = 21$

Rezultat pokazuje da su razlike između županija u relativnom broju doseljenih stranaca određene razlikama u stopi nezaposlenosti. Stopa nezaposlenosti manja za, na primjer, 10 postotnih bodova povezana je s omjerom broja doseljenih stranaca i broja doseljenih državljana većim za 2,8. Nasuprot tome, razlike u prosječnoj neto plaći i geografskom položaju ne utječu na relativan opseg doseljavanja stranaca. Razlike u stopi nezaposlenosti objašnjavaju više od 75 posto razlika u relativnom broju doseljenih stranaca.

Može se zaključiti da stranci dolaze tamo gdje je stopa nezaposlenosti niža odnosno gdje su potrebe za stranom radnom snagom veće.